

Τ Α Τ Ρ Ι Α Φ Λ Ω Ρ Ι Α

Ἡ ἀπὸ εὐρημα ἢ ἀπὸ ἔρημα ἢ ἀπὸ γόνυα γονέων
Π α ρ ο ρ μ ή α

τῶν δὲ πεπραγμένων
ἐν δίκῃ τε καὶ παρὰ δίκην ἀποίητον οὐδ' ἄν
γρονὸς ὁ πάντων πατὴρ δύναιτο θέμει ἐργον τέλος·
λαθὰ δὲ ποτὶ μὲν σὺν εὐδαίμονι γένοιτ' ἄν,
ἐσθλῶν γὰρ ὑπὸ χαρμάτων πῆμα θνήσκει
παλίγκτον δαμασθῆν,
ὅταν Θεοῦ Μοῖρα πέμψῃ
ἀνεκὰς ὄλθον ὕψηλον· πῖθος δὲ πίπει·
κρεσσάνων πρὸς ἀγαθῶν.

Πίνδαρος. Ὀλύμπ. Π. 15—24

— Ἐκείνο πού σου λέγω ἐγώ· Μαρία, νὰ βάλῃς γνῶσι τῆς θυγατρὸς σου.

— Εἶσαι περίεργος ἄνθρωπος· θέλεις νὰ πάρῃ τὸν γαμπρὸν πού αὐτὴ δὲν θέλει.

— Καὶ ποῖον εἰμπορεῖ νὰ εὕρῃ καλλήτερον· νέος, ὡμόρφος, παλληκάρι καὶ ἐν καταστάσει ὁ πρῶτος τοῦ χωριοῦ.

— Καὶ σὰν δὲν τῆς ἀρέσει;

— Πρέπει νὰ ἀφορασθῇ τοὺς γονεὺς τῆς καὶ ὄχι τὸ χαμένο μυαλό τῆς.

— Τώρα τὴν εἶπες! ἐγὼ ξεύρω τί ἔπαθα γιὰ νὰ ἀφορασθῶ ἔς αὐτὸ τοὺς γονεὺς μου· μὰ τὴν ἀλήθειαν κλωπέρασα μαζί σου, καὶ τώρα, ἔς τὰ γεράματα, μοῦ σκοτόνεις εἰς τὸ ξύλο τὴν μονακριβὴν μας θυγατέρα.

— Καὶ ἐγὼ σὰς ἀφίνω, καὶ πάω ἔς τὴν πολιτεῖαν νὰ γείνω ὑπηρέτης· ἐκεῖ κὰν θὰ χορτάσω καὶ σεῖς ψοφήσετε ἐδῶ τῆς πείνας ἀφοῦ σὰς ἀρέσει.

— Θεὸς νὰ σὲ φωτίσῃ! γιὰ μὰς μὴ σκοτίζεσαι· εἴμεθα ἀρεταῖς νὰ βγάλουμε τὸ ψομί μας.

Αὐτὰ ἔλεγεν ὁ Ἀντώνιος μὲ τὴν γυναῖκα του εἰς τὸ προαῦλι τοῦ σπιτιοῦ τους, ἐνῶ ἡ θυγατέρα τους κατέβηκε ἀπὸ τὴν ἀντίκρου βράχην μ' ἓνα γιομάρι κλαδιὰ ἔς τὸ κεφάλι· ἅμα τὴν εἶδε ὁ πατέρας ἐβγήκε θυμωμένος κ' ἐπῆρε τὸν δρόμον τοῦ χωριοῦ.

Ἡ Φροσύνη ἀπίθωσε τὸ γιομάρι τῆς κοντὰ ἔς τὴν γωνιά, κ' ἔπειτα ἐβγαλε ἀπὸ τὴν ποδιά τῆς κάτι ἀγριολούλουδα, γιοφύλλια, κοπελίτσαις καὶ τέτοια, ἔκοψε ἀπὸ τὴν γάστρα τῆς ἓνα μισανοιγμένον γαρύφαλλο, τὸ ἔβαλε ἔς τὴν μέσην τὰ συγκύρισε ὅλα μὲ μυρτιά καὶ δάφνην καί, ἀφοῦ τὰ ἔδεσε μὲ σπάρτο, τὰ ἐκρέμασε εἰς τὸ εἰκόνισμα τοῦ Ταξίαρχου, ἐπάνω ἀπὸ τὸ προσκέφαλό τῆς.

Ὀλην αὐτὴν τὴν ὥραν ἡ μητέρα ἐκουνῶσε

τὸ κεφάλι καὶ εἰσοφαστέναζε σηκώνοντας τὰ μάτια ἔς τὸν οὐρανόν· καὶ δὲν εἶχε ἄδικον νὰ ἀνησυχῇ· ἀπὸ κάμπουσον κειρὸν, ἡ Φροσύνη ἔδειχνε ὡς νὰ εἶχε χαμένα τὰ λογικά τῆς, ὡς φαίνεται, ἀπὸ τὴν ἐξῆς ἀφορμὴν.

*

Ἐναν χρόνον ὀπίσω εἶχαν ἔλθῃ ἀπὸ πέρα κ' ἐσκορπίσθησαν εἰς ὅλα τὰ περίχωρα γύφτοι πολλοί, καθὼς συνηθούν, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιὰ καὶ γέροι, καὶ ἔπασαν εἰς τὰ χωράφια καὶ εἰς τ' ἀμπέλια ὡσαν ἀκρίδες, καὶ ἔτρωγαν τ' ἀστάχυα ἀψώμωτα καὶ τὰ σταφύλια ἀγουρίδιας. Εἰς τὴν ἀρχὴν ὁ κόσμος ὑπόφερεν αὐτὴν τὴν πείραξιν καὶ τὴν ζημίαν, καὶ διότι ἐψυχρονῶσε τὴν φτώχεια τους καὶ διὰ μίαν ἄλλην αἰτίαν. Ἡ γύφτισσαις, μάλιστα ἡ γερόντισσαις, ἐπήγαγιναν εἰς τὰ σπίτια καὶ εὗρισκαν ταῖς γυναῖκαίς καί, γιὰ ἓνα κομμάτι ψομί καὶ ὀλίγο ξυνολάγκερο τοὺς ἔλεγαν τὴν μοῖραν, μάλιστα εἰς ταῖς ἀβγαλταῖς κόραις. Μίαν ἀποταχυνὴν γραῖαν γύφτισσα ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸ σπίτι τοῦ Ἀντωνίου· τοῦτος ἔλειπε καὶ ἡ μητέρα εἶχε πάη νὰ ξενοδουλέψῃ. Ἡ Φροσύνη εὗρισκετο μόνη εἰς τὸ σπίτι· ἦταν ὀλίγαις ἡμέραις ὅπου εἶχε σηκωθῇ ἀπὸ θανάσιμην ἀρρώστιαν, κ' ἐκάθετο μέσα εἰς τὸ σπίτι ἀδύνατη κ' ἐμπάλωνε τὰ παλιόρουχα τοῦ πατρός τῆς.

— Ἐ! καλὴ κοπέλα, τῆς εἶπε ἡ γύφτισσα, δόσε μου ἐδῶ τὸ χεράκι σου νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν μοῖραν.

Ἡ Φροσύνη ἐσήκωσε τὰ μάτια καὶ ἐκύτταζε τὴν γραῖαν, καὶ καθὼς ἐφαίνετο ἄσχημη, λερὴ, καὶ μὲ τὰ μαλλιά γεμάτα κονίδαις, δὲν ἤθελε νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ πιάσῃ τὸ χέρι τῆς.

— Ἄ! μὲ συχαίνεσαι! εἶπε γελώντας ἡ γύφτισσα· ἀνοιξέ μου μοναχὰ τὴν παλάμην σου, βλέπω καὶ ἀπὸ ἴδω.

"Απλωσε ἡ νέα τὴν παλάμην τῆς· ἡ γύφτισσα τὴν ἐπαρτήρησε καλὰ, κατόπιν ἐσήκωσε τὰ μάτια εἰς τὸ εἰκόνημα τοῦ Ταξιάρχῃ καὶ διὰ κάμψοσιν ὦραν μιὰ ἔθεωρούσε τὴν παλάμην τῆς κόρης καὶ μιὰ τὸν Ἅγιον τὸν καθαλλάρη.

— Δεῖξε μου τώρα καὶ τὴν ἄλλην παλάμην . . . ταιριάζουσι ὅλα καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην. Καλὴ 'ναι ἡ μοῖρα σου μοναχὰ μὴ βιασθῆς νὰ πανδρευθῆς· πολλοὶ γαμπροὶ θὰ σὲ προξενολογήσουν, ἀλλὰ . . .

— Στάσου τώρα· πρὶν μοῦ εἰπῆς τὴν μοῖραν, κατὶ θὰ σ' ἐρωτήσω πρῶτα, καὶ νὰ μοῦ εἰπῆς τὴν ἀλήθειαν.

— Ἀκούω.

— Οἱ παλαιοὶ μου τί ἦσαν, φτωχοὶ ἢ πλούσιοι ;

— Καὶ ποῦ νὰ γνωρίζω ἐγὼ ποῖοι ἦσαν καὶ τί ἦσαν οἱ παλαιοὶ σας ;

— Ἄκουσα πῶς σεῖς τὰ γνωρίζετε ὅλα καὶ τὰ περασμένα καὶ τὰ ἐρχόμενα, καὶ λέγετε τοῦ κάθε ἀνθρώπου τί ἔπαθε εἰς τὴν ζωὴν του καὶ τί θὰ πάθῃ.

Ἡ γύφτισσα ἐκάθισε κατὰ γῆς, ἔξυσε τὸ μέτωπό τῆς, ὡς γιὰ νὰ ἀναθυμηθῆ, καὶ ἀρχίνησε·

— Γνωρίζεις ἐκεῖνο τὸ γαρειμισμένο χωριὸ κάτω εἰς τὸ λιβάδι ;

— Θέλεις νὰ εἰπῆς τὸν Ζυγονό ;

— Εἰς τοὺς παλαιούς καιροὺς—ἀμέτρητα χρόνια τώρα—ἐκεῖνο ἦταν πολὺ μεγάλο χωριὸ ὡς ἀν πολιτεία, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν εἶχε παρά ὀλίγαις φτωχαῖς καλύβαις, ἀχυρόσπιτα· οἱ ἄνθρωποι ἔβροσκον γιδοπρόβατα εἰς τὰ ἀγριώματα, ἔβαζαν κάποτε φωτιά εἰς τοὺς λόγγους καὶ ἔσπερναν ὀλίγο στάρι εἰς ταῖς βραχούλαις· μίαν ἡμέραν, καθὼς ἔβγαινεν ὁ ἥλιος, οἱ πιστικοὶ ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ εἶδαν εἰς τὸ πέλαγος—τὸ ἀτέλειωτο, τὸ ἄγριο ἐκεῖ ὀπίσω—ἓνα θεοκάραβο μὲ ὅλα τὰ πανιά του μικρὰ μεγάλα ὀλοφούσκωτα νὰ ἀρμενίζῃ ὀλοῖσα κατὰ τὴν στεριά· οἱ πιστικοὶ ἀμέσως ἐφύσησαν μὲ ὅλην τὴν πνοὴν τους μέσα εἰς τὰ βρούκιά τους, καθὼς ἔκαμναν πάντοτε, ὅσας φορὰς ἐξαναφαινετο πλεοῦμενο, ἀπὸ τὸν φόβον τῶν Ἀλγερίων—ἦταν σημάδι εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀνεβάσουν τὰ κοπάδια τους εἰς τὰ μακρυνότερα καὶ ὑψηλότερα βουνὰ τῆς περιοχῆς, καὶ νὰ φεύγουν γέροντες καὶ γυναικόπαιδα ἀπὸ ταῖς καλύβαις· ἀλλ' ἀπ' ὅλους ἓνας νέος, ἀντὶ νὰ φύγῃ, ἠθέλησε καὶ ἐκατέθηκε εἰς τὸ ἀκρογιάλι· εἰς ὀλίγην ὦραν εἶδε νὰ ρίξουν ἄγκυραν μικρὸ διάστημα ἀπὸ τὴν στεριά, καὶ ἀμέσως νὰ κατεβάσουν βάρκα καὶ εἰς αὐτὴν νὰ μπαίνουν ἓνας ὠραῖος ἄνδρας καὶ ἓνας ἱεροφορεμένος μὲ χρυσὸν σταυρὸν εἰς τὸ στῆθος.

— Δεσπότης ἦταν—εἶπε ἡ Φροσύνη, κ' ἔκαμε τὸν σταυρὸν τῆς.

— Καλοσύνην σὰς φέρνομε, ὄχι ἔχθραν—εἶπε

γλυκομίλητα ὁ ἱερωμένος πρὸς τὸν νέον—ἂν ἔχετε τόπους νὰ κατοικήσουμε ἐδῶ, ἔχομε κ' ἐμεῖς μαζί μας τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· ἐκεῖνο τὸ καράβι εἶναι φορτωμένο στάρι, καὶ χρυσάφι δὲν μᾶς λείπει, ἂν ἔχετε φτωχολογιά νὰ ὑποφέρῃ.

— Καλῶς ἤλθετε—εἶπεν ὁ νέος—τόπους ἔχομε ὅσους θέλετε· πολλὰ καλὰ 'ς τὴν ἔρημο· γιὰτὶ κανεὶς δὲν εἶναι περιμείνεται νὰ καλέσω τοὺς προσεστοὺς μας νὰ τὰ συμφωνήσετε ὅπως θέλει ὁ Θεός, διότι ὁ Θεὸς σὰς ἔστειλε.

Καὶ νὰ σοῦ τὰ κοντολογίσω, ἀπὸ τότε ἡμερώθηκε ἐκεῖνος ὁ τόπος καὶ ἔγεινε μία παράδεισος· οἱ ἄνθρωποι, καθὼς τοὺς ἐβούθησαν μὲ τὰ χρήματά τους καὶ τοὺς ὠδήγησαν μὲ τὴν γνῶσιν τους ἐκεῖνοι οἱ καλοὶ ξένοι, ἔπασαν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, καὶ ἐκεῖ ὅπου πρῶτα ἦσαν ἀγριόδενδρα καὶ λόγγοι ἀτρύπητοι, ἔβλεπες ἀμπέλια, καρπερὰ ἐλαιόδενδρα καὶ καταπράσινα περιβόλια· ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ὅπου μὲ τὸν δεσπότην εἶχε πρωτοβγῆ εἰς τὸ ἀκρογιάλι ἔδωκε τὴν θυγατέρα του εἰς τὸν νέον ὅπου τοὺς πρωτοδέχθηκε· τοὺς εὐλόγησε ὁ δεσπότης μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅπου ἔκτισε ὁ πεθερὸς γιὰ τὸ χωριὸ. Ἀπὸ ἐκείνην τὴν ρίζαν κρατεῖ ὅλη ἡ γενεὰ σας.

— Ὡμίμενα, εὐλογημένη ἀρχὴ καὶ τί κακότυχο τέλος—ἀναστέναζε ἡ Φροσύνη—Ἐκεῖνος ἦταν ὁ προπάππος μου ;

— Μπά, μπά, ἔχεις καιρὸν—εἶπεν ἡ γραῖα—ἐπέρασαν τρεῖς ἢ τέσσαρες, ποῦ νὰ θυμηθῶ, γενεαὶς εὐλογημέναις, ὅλο ἡσυχία, καλοσύνη καὶ ἀγάπη. Εἰς τὸ ὕστερο ἀπὸ τὴν γενεάν σας εὐρέθη μόνος κληρονόμος ἓνας Γεώργιος· αὐτὸς ἦταν ὁ καλῆτερος ἄνθρωπος τοῦ χωριοῦ καὶ ὁ πλουσιώτερος· αὐτὸς ἔκτισε μίαν μεγάλην σπιτοκαθέδραν μὲ περιῶλι πλατύχωρο κ' ἓνα περιτειχιμένον ἀμπελόφυτο καὶ ἐλαιόφυτο κλεισίμα· εἶχε πλοῦτη ἀμέτρητα, πέντε πιστικοὶ τοῦ ἔβροσκον γιδοπρόβατα καὶ ἀγελάδια, εἶχε χωράφια, εἶχε λιβάδια, εἶχε ἀμπέλια καὶ ἐλαιῶνας, εἶχε καὶ ἄπειρα φλωριά φυλαμμένα. Καὶ ὅταν ἐνόησε ποῦ θὰ πεθάνῃ, ἐμοίρασε ὅλο τὸ βίό του εἰς τὰ τρία παιδιὰ του Ἀντώνιον, Σπυρίδωνα καὶ Μιχαήλ, καὶ τοὺς παράγγειλε νὰ ἀκολουθήσουν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ. Ἀφ' οὗ ἀπέθανεν ὁ γέρος, ὁ Μιχαήλ ὁ μικρότερος τῶν τριῶν ἀδελφῶν—(κ' ἐδῶ ἡ γραῖα ἐκοντοστάθηκε καὶ ἐκύτταζε τὴν εἰκόνα τοῦ Ταξιάρχῃ)—ἐπούλησε τὸ μερτικό του εἰς τὸν πρῶτον, τὸν Ἀντώνιον, ἐσηκώθηκε κ' ἐπῆγε πέρα εἰς τὴν μεγάλην πολιτείαν καὶ δὲν ἐξαναγύρισε πλέον. Ὁ Ἀντώνιος ἐγέννησε τὸν Ἀναστάσιον πάππον τοῦ πατρὸς σου καὶ ὁ Σπυρίδων τὸν Νικόλαον πάππον τῆς μητρός σου. Αὐτὸς ὁ πατρικός σου πρόπαππος, ὁ Ἀναστάσιος, δὲν ὠμοίασε μὲ τοὺς προγόνους του· ἦταν περήφανος καὶ ἀδικος, καὶ γιὰ τοῦτο δὲν εἶχε ποτὲ ὁμόνοιαν μὲ τὸν πρωτοξάδελφόν του καὶ μητρικόν σου πρόπαπ-

πον. Εἶχαν μοιρασμένο τὸ μεγάλο παλάτι καὶ τὸ πλατύχωρο περιᾶντι εἰς τὸν αὐλόγυρον τοῦ Νικολάου κάθε δειλινὸ οἱ ἐργάταις του ἐγυρίζον ἀπὸ τὰ χωράφια καὶ ἀπὸ τ' ἀμπέλια, κ' ἔτρωγαν κ' ἔπιναν τὸ σωστό τους καὶ ἐτραγουδοῦσαν· καὶ εἰς τὸν αὐλόγυρον τοῦ Ἀναστάσιου ὀλημερῆς ἐχαροκοποῦσαν πολλὰ παλληκάρια μαχαιροβγάλταις, ὅπου τοὺς εἶχε πάντοτε σιμὰ του γιὰ νὰ καταδυναστεύουν τοὺς φτωχοὺς καὶ ἀδυνάτους· ἐκεῖ μέσα ἐμεθοκοποῦσαν, ἐβλασφημοῦσαν καὶ τοὺς ἄκουες νὰ δέρνουν κάθε δυστυχημένον ὅπου ἐτύχαινε νὰ πέσῃ εἰς τὴν ἔχθραν τοῦ ἀφεντός.

— Καὶ ποῖαν ἀφορμὴν εἰμποροῦσαν νὰ τοῦ δώσουν ἀδύνατοι ἄνθρωποι;

— Ἐ! γυρεύεις καὶ ἀφορμὴν; γιὰ τίποτε ἂν ἔστειλε νὰ ποτίσουν εἰς τὴν βρύσι τὰ ἄλογά του, καὶ τύχαινε αὐτοῦ κανεὶς μὲ τὸ δικό του πουλᾶρι καὶ δὲν τὸ ἐτραβοῦσε ἀμέσως, — ἂν ἐτύχαινε νὰ ἔχη κανεὶς ἕνα ἢ δύο πρόβατα καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ νὰ τὰ βόσκῃ ἐκεῖ πού ἔβοσκον τὰ κοπάδια ἐκείνου τοῦ μεγάλου, — ἀμέσως τὸν ἔπιανον καὶ τὸν ἔφεραν δεμένον εἰς τὴν αὐλὴν του καὶ αὐτοῦ τὸν ἐξυλοκοποῦσαν.

— Καὶ δὲν εὐρίσκετο κανεὶς χριστιανὸς νὰ τοῦ ἀντισταθῇ γιὰ νὰ βοηθήσῃ τοὺς δυστυχημένους;

— Τὸν ἀντιβιάδιζε πάντοτε ὁ ἐξᾶδελφός του, ἐκεῖνος ὁ μητρικός σου πρόπαππος ὁ Νικόλαος· πολλοὶ ἀδικημένοι ἔτρεχαν νὰ καταφύγουν εἰς τὸ σπῆτι του καὶ αὐτοῦ ὁ καλὸς ἄνθρωπος τοὺς ἐβαστοῦσε ἡμέρας πολλὰς καὶ τοὺς ἔτρεφε γιὰ νὰ δώσῃ τόπον τῆς ὀργῆς.

— Ὁ καυμένος! εἶπε ἡ Φροσύνη.

Ἄλλὰ ἔπρεπε νὰ εὕρῃ τὸν κακούργον ἢ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ· ὁ Θεὸς τὸν ἐδοκίμασε γιὰ νὰ δείξῃ καλύτερα τὴν μαύρην ψυχὴν του. Ἀπέθανε ἐκεῖναις ταῖς ἡμέραις ὁ ἐφημέριος τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου, ἅγιος ἄνθρωπος. Τὴν ἀντῆμερο τοῦ ἐνταφιασμοῦ του ἕνας διαβάτης, τὸ βράδυ βράδυ, τὸν εἶδε μέσα εἰς τὸ κηπᾶρι, εἰς τὸ προᾶντι τῆς ἐκκλησίας, ἀνάμεσα εἰς τὰ χαμόδενδρα, πού μὲ τὸ βρηντιστήρι ἐπότιζε τ' ἄνθη του, καθὼς ἐσυνήθουσε πάντοτε βασιλεῖμα ἡλίου τὸ καλοκαίρι· καὶ ἄλλος διαβάτης νύκτα βαθεῖα, ἄκουσε τὴν ἀγγελικὴν φωνὴν του καθὼς ἐδιάβαζε τὸν ὄρθρον. Καὶ τότε οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ ἐσχίσθησαν εἰς δύο γνώμαις· ὁ Νικόλαος ὁ μητρικός σου πρόπαππος καὶ ὅλοι οἱ καλοὶ ἄνθρωποι ἔλεγον ὅτι ὁ μακαρίτης ἀγίασε, καὶ φανίζεται εἰς τὰ ἀγαπημένα μέρη του χωρὶς νὰ πειράξῃ κανέναν· καὶ ὁ Ἀναστάσιος (τοῦ εἶχε πάθος γιὰ τὸ εὐλογημένους πολλὰς φορὰς ἀντιστάθηκε εἰς τὰς ἀδικίας του καὶ τὴν ὕστερη φορὰ δὲν τοῦ ἔδωκε νὰ κοιωνῆσθαι) εἶλεγε πῶς ὁ παππᾶς ἐγένει βρυκόλακας καὶ πρέπει νὰ κηθῇ, καὶ ἔσυρε μὲ τὴν πονηρὴν του γνώ-

μην πολλοὺς ἀνθρώπους, τὰ παλληκάρια του καὶ ἄλλους ὅπου τὸν ἐφοβοῦντο. Ἐκόντευε νὰ φέξῃ ἡ ἡμέρα, καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἀναστασίου ἐξενύκτησαν μέσα εἰς τὴν αὐλὴν του, εἰτοιμασμένοι, ἄμα σηκωθῆ ὁ ἥλιος, νὰ πᾶν εἰς τὸν τάφον τοῦ παππᾶ ἀρακτωμένοι, καὶ μὲ τσαπιά καὶ μὲ ξύλα ὅπου εἶχαν συνάξει τὴν παρχμονὴν· καὶ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Νικολάου οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἀρακτωμένοι καὶ αὐτοὶ νὰ πᾶν νὰ ἐμποδίσουν τὸ κακόν. Τὴν νύκτα ὁ Ἀναστάσιος δὲν ἀγρυπνοῦσε ἀλλὰ μεθυμένος ἐρουχάλιζε· ὁ Νικόλαος καθὼς εἰς τὰ γλυκχαράματα ἀποκορώθηκε εἶδε ἐμπροσθέν του ἐκεῖνον τὸν ἱερέα λευκοφόρον ὡσάν ἄγγελον.

— Παιδί μου— τοῦ εἶπε ἡ μακρὴ ψυχὴ— τί θὰ πάτε νὰ κάμετε; θέλετε φονικά; ἀφήστέ τους· δὲν ἤξεύρουν τί κάμνουν· ἡσύχασε ἐδῶ, καὶ ἐγὼ φροντίζω νὰ κρατήσω τοὺς ἀνθρώπους σου.

Μὲ τοῦτο ἐξῆυπησε ὁ Νικόλαος καὶ ἐπαρτήρησε ὅτι βαρὺς ὕπνος εἶχε κυριεύσῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους μέσα εἰς τὸν αὐλόγυρόν του. Ὁ Ἀναστάσιος μὲ τὰ παλληκάρια του ἐπῆγαν, χωρὶς νὰ ἐναντιωθῆ κανεὶς, ἐξέθλαψαν τὸ λειψανὸ τοῦ ἱερέως καὶ τὸ ἔκλψαν.

Ἡ Φροσύνη ἔβγαλε ἕνα ξεφωνητὸ καὶ ἐτέκπεσε τὸ πρόσωπό της μὲ ταῖς δύο παλάμαις.

— Κεὶ ἀπὸ τὰ καυμένα κόκκιλα ἀνέβαινε ὡσάν μοσχοβολισμένο θυμιάμα καὶ ἐγέμιζε τὸν ἀέρα ὀλόγυρα καὶ πέρα· καὶ τὴν ἴδιαν νύκτα εἶδε ὁ Νικόλαος εἰς τὴν ὑπνοφαντασίᾳ του τὸν ἱερέα, καὶ ἡ ἀγία ψυχὴ τοῦ εἶπε·

— Νικόλαε, πάρε ὅ,τι δύνασαι ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ σῆνω ἀπ' ἐδῶ· πέρασε νὰ κατοικήσῃς εἰς τὸ ἀντικρι χωριὸ καὶ παρχκίνησε κάθε καλὸν χριστιανὸν νὰ κάμῃ τὸ αὐτό.

— Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, μὲ ταῖς ἡμέραις καὶ μὲ τοὺς μῆνας, ὅσο πού ἔλειπε ὁ χρόνος, ὁ Νικόλαος πρῶτα, κ' ὕστερα ἕνας ἕνας ὅλοι οἱ καλόγνωμοι καὶ θεόφοβοι ἄνθρωποι τοῦ χωριοῦ, μὲ ὅ,τι καὶ ἂν εἶχαν, μὲ τὰ συγύρια τῶν σπητιῶν τους καὶ μὲ τὰ κτήνη τους, ἄφησαν τὸ καταραμένο ἐκεῖνο χωριὸ κ' ἐπῆγαν καὶ ἐκάθισαν εἰς τὸ ἄλλο. Ἀφοῦ ὁ Ἀναστάσιος ἔμεινε μόνος καὶ ἀνεμπόδιστος νὰ ἐργάζεται τὸ κακόν, ἄρχισε ἀδελφομαχία μεταξὺ τῶν κατοίκων ὅπου εἶχαν ἀπομεινῆ· κατόπιν βρωμερὴ λῶβᾳ ἐθέρριξε τὸν κόσμον· καὶ ἀπὸ φόνον καὶ θανατικὸ ἀπέθαναν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πατρικοῦ σου προπάπου· καὶ ἀπ' ὅλα τὰ παιδιὰ του— καὶ εἶχε πολλὰ— δὲν τοῦ ἔζησε παρά μόνος ὁ πρωτότοκος· οἱ ἐχθροὶ τότε, καθὼς τὸν εἶδαν ἀδύνακτον, ἐτριγύρισαν μιὰ σκοτεινὴ νυκτιὰ τὸ σπῆτι του, ἔβαλαν φωτιὰ καὶ καθὼς ἐκεῖνος ἔβγαине ἀπὸ μέσα μὲ τὴν γυναικᾶ του καὶ μὲ τὸ παιδί του, τὸν ἐσκοτώσαν καὶ ἀνάγκασαν τὴν χήραν του καὶ τὸ ὄρφανὸ νὰ φύγουν· καὶ ἀπὸ τότε ἡ χήρα μὲ τὸ παιδί, τὸν ἀπάππον σου, ἐκατοίκησε εἰς τοῦτο.

τὸ χωριό (ὅπου εἶχε ἔλθῃ νὰ κατοικήσῃ ὁ Νικόλαος) καὶ εἰς τοῦτο τὸ σπίτι. Ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ παλαιό σας κεφαλοχώρι ἔπρεπε νὰ χαθῇ· οἱ ἄνθρωποι ἐφιλονείκησαν εἰς τὸ μοίρασμα ὅπου ἕκαστος ἀπὸ τὰ μεγάλα πλούτη, ἀσημοχρύσαφα καὶ ἀτίμητα πετράδια, ὅσα ἦσαν φυλαμμένα εἰς ἐκεῖνο τὸ παλάτι, καὶ ἐσκοτώθηκαν μεταξύ τους, ὅσο πού τὸ χωριό ἐκεῖνο—ἦταν ῥοπή θεικὴ—ἔμεινεν ἔρημο, καὶ τώρα εἰς τοὺς παλιόπυργους φωλιάζουν ἀλουπῶδες καὶ τσακάλια, καὶ τὸ καλοκαίρι ἀλοίμονον εἰς ὅποιον πατήσῃ ἐκεῖ τὸ πόδι, κινδυνεύει νὰ τὸν φάγουν τὰ οἴδια ὅπου μονιάζουν εἰς τὰ ἀγριοχόρτα καὶ εἰς τοὺς βάρους· τώρα ἐπέρασαν χρόνοι πολλοί, κ' ἐκεῖνα τὰ κτίρια δὲν ἐσωριάσθησαν ἀκόμα ὀλόβωλα, ἀμμή ξεγένονται ἀγάλι ἀγάλι ὡσάν νὰ τὰ πελεκᾷ ἄφαντη σφύρα· κάθε πέτρα ὅπου πέφτει κάτω χάνεται ἀπὸ χάμου· ἀκέραιη μόνη σώζεται ἀκόμη ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐκείνη τῆς Θεοτόκου.

*

Ὅσῃ ὦραν ὠμιλοῦσε ἡ γύφτισσα, ἡ Φροσύνη τὴν ἄκουε μὲ ἀνατριχίλα, καὶ ὅταν ἔπαυσε τῆς ἐφαίνετο ἀκόμη ν' ἀκούῃ τὴν λαλιά της πού ἐξεχειλίζε ὡσάν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδιάς της, πότε σιγαλή, γλυκομίλητη, πότε γοργή καὶ ἀγριεμένη· τῆς ἐφαίνετο πῶς ἔβλεπε ἀκόμη τὰ μάτια της, καθὼς ἦσαν βαθεῖα χωμένα εἰς ταῖς κόχαις τους, πότε νὰ χύνουν ἕνα φῶς ἰλαρότατο, πότε νὰ ἀστράφτουν τόσο ὅπου μάτι ἀνθρώπου δὲν εἰμποροῦσε νὰ τ' ἀντικρύσῃ· καὶ ὅταν ἄκουε ἀπὸ τὸ στόμα της τὰ καλά καὶ ἐθέριμινε μέσα της ὡσάν γλυκεῖα φλόγα, καὶ ὅταν ἄκουε τὰ κακὰ τὴν ἀνατριχίαζε μέσα της ἡ κρυὰδα τοῦ τρόμου· ὅταν ἀγάλι ἀγάλι συνῆλθε, ἡ Φροσύνη ἄρχισε νὰ ἀραδιάζῃ εἰς τὴν φαντασίαν της ὅλα ἐκεῖνα τὰ συμβεβηκότα καὶ ἐξαποροῦσε ὁ λογισμὸς της, διότι μέρος ἀπὸ αὐτὰ, ὅχι ὅλα, τὰ εἶχε ἀκούσῃ ἀπὸ τὴν βάρβα της· καὶ ὅμως πάλιν ἐσυλλογίσθη, καθὼς ἦσαν πράγματα γνωστὰ εἰς τοὺς παλαιούς τοῦ χωριοῦ, μήπως αὐτὴ ἡ γύφτισσα δὲν τὰ εἶχε μαντεύσῃ ἀλλὰ τὰ εἶχε μάθῃ ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἀπὸ κάποιαν γερόντισσαν—ὅχι εὐκόλο πρᾶγμα ἀλλὰ βολετό· καὶ εἶπε τότε μὲ τὸν νοῦν της νὰ τὴν δοκιμάσῃ διαφορετικά, νὰ ἰδῇ ἂν θὰ μαντεύσῃ ἕνα πολὺ ἀπόκρυφο μυστικὸ τοῦ σπιτιοῦ της καὶ τῆς εἶπε:

— Εἰμπορεῖ νὰ ἐγείναι αὐτὰ ὅπως τὰ εἶπες· ὅμως θέλω νὰ μάθω ἀκόμη τοῦτο μοναχά, ἂν ἀπὸ τόσα πλούτη ἐξαπόμεναι τίποτε τοῦ πάπου μου ὅταν ἔφυγε ἀπὸ ἐκεῖ νὰ κατοικήσῃ ἐδῶ.

— Ἀμμή σου τὸ εἶπα πού ἔφυγε ζόρκος ἀπὸ τὸ σπίτι του καὶ ἀπὸ τὸ χωριό του.

— Γιά, θυμήσου καλῆτερα.

Ἡ γύφτισσα ἐγκρύλωσε τὰ μάτια, ὡσάν νὰ τὰ ἐθάμπωνε κάτι—κατόπιν ἀμέσως τὰ ἐκλείσει

καὶ ἐσοφρώσε τὰ φρύδια, καὶ ἄρχισε χαμηλόφωνα·

— Ἀπὸ τὸ θωριαστὸ εἰκονοστάσι ὅπου εἶχε εἰκονίσματα μὲ ποκάμισα κάθε λογῆς, ἀσημένια, ἀρχυροχρυσωμένα, χρυσά, καὶ κάποια μαργαριτοκόλλητα, ἀπὸ τόσα μονόχρυσα καντήλια, τίποτε δὲν ἐπρόφθισε νὰ πάρῃ ἡ χήρα ἐκείνου τοῦ σκοτωμένου προπάπου σου, τίποτε ἄλλο παρὰ ἐκείνην ἐκεῖ τὴν χάρτινην εἰκόνα, τὸν Ἅγιον τὸν καθαλλάρη, πού ζυγιάζει ταῖς ψυχαῖς, καὶ ἀπὸ ὄλαις ταῖς στάμναις γεμάταις μάλαμα καὶ φλωριά, τρία μοναχὰ κλονιά ἐμπόρεσε νὰ κρύψῃ εἰς τὸν κόρφο της.

— Καὶ τί ἀπέγειναν αὐτὰ τὰ τρία φλωριά;

— Ἄ! θέλεις νὰ τὰ μάθης ὅλα! Εὐρέθηκε κάπου γραμμένο ὅτι αὐτὰ τὰ τρία φλωριά θὰ περάσουν ἀνέγγικτα ἀπὸ χέρι σὲ χέρι· αὐτὸ ἐφύλαξαν ὅλοι σου οἱ προπάτορες, καὶ ὁ πάππος σου πρὶν ξεψυχᾷσῃ τὰ παραδῶκε τοῦ πατρός σου καὶ τοῦ παράγγειλε νὰ τὰ φορῇ πάντοτε ἐπάνω του, ἔτσι νὰ ἔχῃ τὴν εὐχὴν του.

Μὲ τοῦτην τὴν ὕστερην λέξιν ἐπάγωσε ἡ Φροσύνη πῶς τάχα ἐγνώριζε αὐτὸ τὸ ἀπόκρυφο ἡ γρατῆ, ξένη γυναῖκα; τότε πλέον ἐσυμπέρανεν ὅτι μὲ τὸ προνοητικὸ πού εἶχε θὰ τῆς ἔλεγε καθαρὰ τὴν μοῖραν της, καὶ ἐτρόμαξε ἡ δύστυχη κόρη μὴ τῆς προφητεύσῃ ἄλλα δυστυχῆματα καὶ ἄλλαις ἀμαρτίαις ὁμοιαῖς μὲ ὄλαις ἐκεῖναις ταῖς προγονικαῖς συμφοραῖς ἢ καὶ χειρότεραις· ἐσηκώθηκε, ἐπῆγε κ' ἐκοψε ἕνα μεγάλο φελὶ μπαρμπάρελα, ἐπῆρε καὶ μιὰ χούφτα ἔλικις, τὰ ἔδωκε τῆς γύφτισσας καὶ τῆς εἶπε:

— Γρηά μου, πήγαινε τώρα μὲ τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ· δὲν θέλω ν' ἀκούσω τίποτε ἄλλο· μοῦ φανερώσης ἢ δὲν μοῦ φανερώσης τὴν μοῖραν μου, αὐτὴ δὲν ἀλλάζει· τὴν περιμένω καὶ ἐγὼ ὅπως θὰ μοῦ τὴν στείλῃ ὁ Παντοδύναμος.

— Ἄγια ὀμιλεῖς, κοπέλα μου· ἀλλ' ἀφοκράσου με, ἔχεις καλὴν μοῖραν, ἂν κάμης ὅ,τι σοῦ εἰπῶ, μὰ τοῦτο τὸ ψωμί—διαφορετικὰ θὰ στραβώσῃ.

Ἡ γύφτισσα τὴν ἐκῦτταξε μὲ κάτι μάτια πού τὴν ἐγῆτεψαν.

— Κάμε γλήγορα μίλησε, τῆς εἶπεν ἡ Φροσύνη.

— Ἄνοιξέ μου πάλιν τὸ χεράκι σου· ἐδῶ μεγάλη πολιτεία· ὦ! πολυκοσμία, ὡσάν τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς σου, καὶ ἐς ὅλους ἀνάμεσα ἕνας νέος—μὰ τί νέος! λιανοκάμωτος, λεβέντικος, ξανθομάλλης, ἀπαράλλαχτος μὲ ἐκεῖνον τὸν Καθλαλλάρη πού κρέμεται ἐς τὸ προσκέφαλό σου· ἐδῶ πέρα τὸ χρυσάφι· ἔλα, παλληκάρη καὶ ὠμορροινεῖ, καὶ ἀπὸ μεγάλο γένος, ἔλα πάρε πρώτα τὸ μάλαμα, πάρε καὶ τὴν νόση, ὅπου εἶναι καλῆτερη ἀπὸ τὸ μάλαμα· ἐδῶ παρέκει ἡ ἐκκλησία...
[Ἐπεται συνέχεια]